

پیداچوونەك لسەر زمانى پروگراممیت خواندنى ل ھەرىما كوردستانى

رەشىد فەندى

پېشەكى: بى گومانە كو زمان فاكترەكى سەرەكى يە، بۇ ناساندنا ھەمى مللەتان وپپناسا ھەمى نەتەوھيانە ل دنيایى، لەوما پويته دان ب زمانى ل ژيانا پوژانە، نەمازە دپروگراممیت خواندنى دا، جۆرەكى بالا دەستە ژ جۆریت خەباتى دژيانا مللەتاندا.. مللەتى مەيى كورد ژى، گەلەك خەبات و بزاق يیت كرىن، د دريژيا ميژوويى دا، بۇ پاراستنا زمانى خو ژ دەستیت نەحەزا، و كوردان زيرەكانە ياشيای زمانى خو بپاريزن و پاش لقى دوماھيى دەست ب وەراركرن و گەشەكرنا قى زمانى بكەن، دا دگەل كاروانى پيشقەچوونا دنيایى بگونجيت،.. وقى زمانى زيندى شيا بچيته دناق ھەمى لاييت شارستانيا ئەقرودا، ونەرمى وسقگياوى، ھەرەوسا دەولەمەنديا وى بەھمى شيويت خوڤە، گەلەك دگونجاي بوون، بۇ گيپانا قى پولى گرنگ..

لەوما بەھمى پشتراستى دبيژين، ئەم دگەش بينين، بۇ پاشە پوژا زمانى كوردى و پوولى وى دناق شارستانيا ئەقرودا و ئەم چاقەپرى ينە ببیستە زمانەكى بنەپرتى و زمانەكى خورت بۇ وەرگرتنا پەيف و زاراقیت شارستانيا ئەقرو، بى ی ھندى كو خاسیەتیى خو يیت خومالى ژ دەست بدەت، و پەسەنيا وى ھەر بمينيت ..

كورتیهك لسەر رەوشا زمانى كوردى دپەرتووكیت خواندنى دا:

۱- ھەبوونا دوو زاراقیت سەرەكى دزمانى كوردى دا و داخوازا وان، كو ھەر لایەك ب زاراقى خوە بخوينيت.

۲- وەزارەتا پەرورەدى لەھەرىما كوردستانى، بپريار دابوو، قوئاغا سەرەتايى ل پاريزگەھا دھوكى، ھەر ژپولا ئيكي، تا پولا چارى بزارقى كرمانجى بيت، دەمى خواندن گەھشتیه پولا چارى، وەزارەتا پەرورەدى، داخواز ژ كۆپى زانيارى كوردستان كر، ھاريكاريا وان بكەن دقى بابەتيدا، لەوما ليژنەيەكا ھەقپشك ژ ھەردوو لایا ھاتە پيەك ئينان، ھەر دوولایا وەسا باش ديت، قوئاغا سەرەتايى ھەمى ، نانە كو پولا پينجى وشەشى ژى ببنە كرمانجى، دا ئەو قوئاغ تەقاف ببیت، وليژنە ھاتنە دروستكرن بۇ كرمانجيكردنا پەرتووكیت وان ھەردوو پولا ژى ..

ئەو شيوہ باش بريقە چوو ھەتا ماوہيەكى، پاش ژ بەرمەترسيا ژيك جودا بوونى وباشترتيك گەھشتنى، ئەو بپريار ھاتە ھەمواركرن ونھا بقى رەنگى خواری يە:-

۱- پولا ئيكي سەرەتايى لەھولپيرى سۆرانى يە

لدهوكى بادينى يە

۲- خواندنا كورى ل پوليت (۲-۶) ھندە بابەت سۆرانى نە ھندەك بادينى نە،

ل دويف بپريارا وان، ھەر پەرتووكەكا خویندنى، ئەگەر (۲۰) بابەت بن (۱۲) سۆرانى بن، (۸) بادينى ..

ريژمان: كتيبا ريژمانى، يا پولا پينجى وشەشى سەرەتايى ل دھوكى وھولپيرى، يەك كتيبە ..

كۆمەلە يەتتى: مېژوو - جوگرافيا - نىشتىمانى

پۇلا چارى وپىنجى وشەشى

لەھولپىرى ھەمووى سۆرانى يە

لدھۆكى ھەمووى بادىنى يە

زانستەكان وپىركارى و ئايىن:

لەھولپىرى تا پۇلا شەشى سۆرانى يە

لدھۆكى تا پۇلا شەشى بادىنى يە

ژىلى پۇلا ئىكى و دووى تىكە لە..

ل قۇناغا ناوھندى و ئامادەيى:

سۆرانى زالە لەسەر بادىنى

باشترە ئەوژى وەكو سەرەتايى تىكەل بىيىت.

لە سلىمانى ھەموو سۆرانى يە ..

لەزانكۆ:

ھەمووى عەرەبى يە يان ئىنگلىزى يە..

لەوما ئەق رەوشە گەلەك زىانى دگەھىنتە قوتابيان و نزانن ب چ زمان بخوين..

ژىدەر ژى زۆربەى زۆرى عەرەبى و ئىنگلىزى نە.

تشتى باش ئەوھ ل دويف ھزرا مە، دقئىت ئەم ل دوى ئىك ژ دوو پلانا بچىن. بۇ چارەسەر كونا قى

بارى وقى ئارىشى، دا ژ گل وگازندىت قوتابيان و بابىت قوتابيان رزگار بىين:

۱- ھەمان پلانا وەزارەتا پەرەردى، بىتە بھە ئىنان ، لى ب شىوھىكى بەرفرەھتر و ووردتر،

ئانەكو ھەر دوو شىوھ زمان ل قۇناغا ناقنجى و دوا ناقنجى ژى بىنە خواندن، ولسەرانسەرى

كوردستانى، ئانەكول ھەولپىر و دھۆك و سلىمانى و كەركوك و قەزايىت كوردى لپارىزگەھا

مويىسل و دىالا و جھىت دى، ئەو ژى ب شىوھىكى سقك و خوئش و پەرەردەيى و بزمانەكى

خوئش كو ھەمى قوتابى تى بگەھن ...

ئەقە ژى دى بىتە فاكترەكى كاريگەر، كو قوتابىيىت كوردستانى ھەردوو شىوھ زمانىت خو

يىت سەرەكى بزنانن و وورده وورده دى بەرەف زمانەكى يەكگرتوو چىن، نەك بو كوردستانا

ئىراقى، بەلكو بو كوردستانا مەزن ..

۲- پلانا دووى، دوو شىوھ جودا جودا بىنە خوھندن، كرمانجى ھەر ژپۇلا ئىكى سەرەتايى، ھەتا

شەشى ئامادەيى، ل دھۆكى و قەزايىت سەر ب مويىسل قە، كرمانجيا خوارى ژى ب ھەمان

شىوھى ل ھەولپىرى و سلىمانى و كەركوكى، ئەق پلانا ژمارە (۲) ژى ، مەناكەتە دوو زمان

وچو مەترسى لسەر نىنە،

تى بىنى (۱): ل زانكۆيى: ئەگەر زىمان غەربىي و ئىنگلىزى نە، ئەقە بۇ ھەمى زانكۆيىت كوردستانى يە، ئەگەر پىش دەرسىت كوردى بن ل پىشكىت كوردى ژ كولىژىت ئادابى و پەرودى، وەسا باشە ھەردوو شىوھ زىمان بىنە خوھندن ..

تى بىنى (۲): دەربارەى زىمانى غەربىي ل زانكۆيى دى بىژىن، ئەگەر ھاتوو پۇژەكى ژ پۇژان، زىمانى زانكۆيى بۇ كوردى، بلا زىمانى غەربىي و ئىنگلىزى نەئىنە لاواز كرن، چونكى ژىدەرىت مە ھەتا نوکەژى، بتايىبەتى ل كولىژىت مروقاىيەتى (انسانى)، زۆربەى زۆرى غەربىي نە، ومە ژىدەر بزىمانى كوردى دكىمن ودى خواندنا قوتابىيت مە لاواز بىت، .. ھەروەسا زۆربەى زۆرى ژىدەران ل كولىژىت زانستى ئىنگلىزى نە يان غەربىي ..

تى بىنى (۳): ئەو كەسىت دقى وارى دا كار دكەن، ئانەكۆ وارى خواندنا كوردى لەھمى قوناغىت خواندنى، دقىت، ھەر دوو شىواز بباشى بزانىت وتى بگەھىت، دا تىشتى باش بۇ قوتابىي مە ئامادەكەت، ھەروەسا دلسۆزى و خەمخۆرى ژى ل قى بابەتى زۆر فەرپىويستە ..

تى بىنى (۴): ئەو پىرپاگەندا پىش دەمەكى بەلاقبوى، گوايە خواندنا كرمانجى نامىنىت، ھىچ بناغەيىك بۇ نىنە، وچو برىار ب وى شىوھى دەرنەكەفتىنە، نە ژ ئەنجومەنى وەزىران و نە ژ پەرلەمانى و نە ژ وەزارەتا پەرودى و نە ژ كۆرى زانىارى كوردستان ، ..

تى بىنى (۵): ئەقە بابەتە ھەموو، وەك تايىبەتمەندى، بابەتى وەزارەتا پەرودى يە، و وى وەزارەتى توانا وشىيان بىت ھەين، قان ئارپىشا ھەمىيان چارەسەركەت، بابەتى زانكۆيى ژى، بابەتى وەزارەتا خواندنا بالايە، ..

تى بىنى (۶): توندوتىژى و گرژى پىويست ناكەت، ژ ھەر لايەكى ھەبىت، چونكە ئەقە بابەتەكى پەرودەيى يە، و ئەقە جۆرە بابەتە ب ھىمنى و نەرمى و ھزرى و زانستى تىنە چارەسەركرن، دقىت ئەم برىكا پەرودى و زانكۆيى و ب زانستى و ئەكادىمى چارە بکەين، نەك ب شىوھىت دى ..